

برپایی نشست بین‌المللی اتحادیه تئاتر جهان اسلام

چهل و یکمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر «نشست اتحادیه تئاتر جهان اسلام» را با شش محور تخصصی شناخت ظرفیت‌های تئاتر، فعالیت‌های فرامرزی در کشورهای جهان اسلام در حوزه تئاتر، فلسفه تئاتر در کشورهای اسلامی، بررسی مشکلات و موانع هنر تئاتر در کشورهای اسلامی، راهکارهای علمی قابل اجرا در رشد و ارتقای هنر تئاتر در کشورهای اسلامی و ایجاد زمینه همکاری‌های مشترک در زمینه تئاتر

چهل و یکمین جشنواره تئاتر فجر از نگاه کارگردانان

جایی برای تبادل تجربه و هنر

احیای جشنواره منطقه‌ای و تمرکززدایی، دو نقطه قوت

چهل و یکمین دوره جشنواره تئاتر

حداقل ۱۲ تا ۱۰ اثر نمایشی را تماشا کنند، فقط در این صورت است که هزینه‌های صرف‌شده برای جشنواره در سال‌های بعد باعث افزایش کیفیت نمایش‌ها خواهد شد.

علی برجی، کارگردان نمایش «روز دهم» نیز که در بخش جایزه بزرگ جشنواره تئاتر فجر حضور داشت احیای بیست‌وهفتمین جشنواره تئاتر مناطق کشور را که امسال بعد از هفت سال افاق افتاد، رخداد بسیار تاثیرگذار عنوان و تصریح کرد؛ جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر نیز بستر خوبی برای تعامل فرهنگ‌های ایرانی است. همین آشنایی، گپ‌وگفت و نقد و نظرهایی که در مورد آثار در طول زمان برگزاری جشنواره انجام می‌شود، باعث ارتقای اطلاعات تئاتری هنرمندان و قطعاً ارتقای کیفی آثار آنها در سال‌های آینده خواهد شد. علی زبستی، نویسنده و کارگردان نمایش «گل‌های قران» که نمایشش در بخش مهمان جشنواره در تالار حافظ روی صحنه رفت نیز جشنواره منطقه‌ای را بسیار مفید دانست و گفت؛ جشنواره تئاتر فجر بی‌تردید ویریننی از تئاتر ایران است لذا باید بهترین‌ها بیایند و دیده شوند. کاش همه آثار با رقابت در جشنواره‌های منطقه‌ای به جشنواره راه پیدا می‌کردند و بخش انتخاب مستقیم وجود نداشت، چون به نظرم این مسأله روند فیلترینگ را بین این می‌برد و باعث می‌شود مثلاً کاری بدون اجرا و یا یک بازیابی بالا بیاورد ولی کاری که یک سال برایش تمرین شده به جشنواره راه پیدا نکند. مثلاً در جشنواره منطقه‌ای در جای چهار کار، هشت کار برگزیده داشته باشیم. این‌طور شاید حق بیشتر بچه‌ها رعایت می‌شود.

جشنواره قوه محرکه تئاتر شهرستان‌ها

یکی دیگر از ویژگی‌های متمایزکننده جشنواره فجر نسبت به جشنواره قبلی، توجه به تمرکززدایی و میل و گرایش به تئاتر استان‌هاست. با نگاهی به جدول جشنواره چهل‌ویکم، میل و رغبت متولیان به حضور هنرمندان استان‌های مختلف به‌خوبی قابل مشاهده است؛ موضوعی که از دید کارگردانان حاضر در جشنواره مغفول نماند.

محمد قاسمی، نویسنده و کارگردان نمایش «ماندک» در این خصوص توضیح داد: فکر می‌کنم امسال برای اولین بار است که حدود ۷۰ درصد آثار حاضر در جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر حاصل تلاش هنرمندان شهرستان‌هاست. هر زمان جشنواره‌های استانی و منطقه‌ای پروپیمان برگزار شده‌اند و ما جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر بی‌نظیری را تجربه کرده‌ایم.

وی با اشاره به این‌که با حضور هنرمندان شهرستان تفکر و خون تازه وارد تئاتر می‌شود، افزود؛ محدودیت‌هایی که در شهرستان‌ها وجود

در کشورهای اسلامی امروز از ساعت ۹ الی ۱۴ در تالار مشاهیر مجموعه تئاتر شهر برگزار می‌کند. همزمان با برپایی این اجلاس، نشست هم‌اندیشی بین‌المللی اتحادیه تئاتر جهان اسلام با شش مقاله علمی از کشورهای عراق (دومقاله)، تونس، الجزایر، مصر و ایران برگزار می‌شود و طی برپایی آن ظرفیت‌های تئاتر در کشورهای اسلامی از جهات مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس آمار اعلامی دبیرخانه جشنواره تئاتر فجر، پژوهشگران

دارد، باعث شده تا آنها دست به خلاقیت‌های بدیعی بزنند و در بیشتر موارد به خلق آثاری خلاقانه و متفاوت بپردازند.

کارگردان نمایش ماندک، یکی از قابلیت‌های جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر را معرفی هنرمندان بی‌نظیر تئاتر شهرستان‌ها به سایر عرصه‌های عنوان کرد و گفت؛ سینما و تلویزیون ما و امدار تئاتری‌های شریفی مانند علی نصیریان، عزت‌ا... انتظامی، جمشید مشایخی و... است. تا زمانی که انتخاب بازیگران سینما و تلویزیون از تئاتر بود، ما نسل بی‌نظیری از هنرمندان را تجربه می‌کردیم. قطعاً دیده شدن هنرمندان شهرستان می‌تواند در ادامه این رویه مؤثر باشد. اگر اهالی تلویزیون و سینما برای تماشای آثار به سالن‌های تئاتر بیایند، هنوز هم می‌توانند هنرمندانی را برای آثارشان انتخاب کنند که به آثار سینمایی و تلویزیونی هویی تازه ببخشند. سید محمدرضا مرتضوی، کارگردان نمایش «کلاه قرمزی» که از البرز به جشنواره راه یافت، با اشاره به این‌که جشنواره تئاتر فجر باعث انگیزه گرفتن هنرمندان تئاتر شهرستان است، گفت؛ جشنواره فجر بالاترین سطح جشنواره‌های ایران و قوه محرکه تئاتر در شهرستان‌هاست و کمک می‌کند تا هنرمندان استان‌های مختلف بتوانند اجرای عمومی داشته باشند و دیده شوند.

تمرکززدایی، اقدامی ارزشمند و قابل تقدیر

از ویژگی‌هایی که شاید امسال به دلیل حضور جدی شهرستان‌ها، بیش از گذشته به‌آن اهمیت داده شد ایجاد یک ارتباط معنادار بین هنرمندان و تبادل اندیشه‌ای بود که به‌واسطه حضور هنرمندان مختلف با فرهنگ و قومیت‌های متفاوت شکل گرفت؛ موضوعی که برخی کارگردانان این دوره نیز اهمیت آن را قابل تأمل عنوان کردند. سیدمحمدهادی هاشم‌زاده، کارگردان نمایش «اسب قاتلین» که از شیراز به بخش جایزه بزرگ صحنه‌ای راه یافته است در این خصوص گفت؛ ما کشوری پهناور با قومیت‌های متفاوت هستیم و به چنین رویدادی نه فقط با رویکرد رقابتی بلکه با رویکرد تعاملی و گرد هم آمدن اهالی تئاتر نیاز داریم.

وی افزود؛ این رویداد بسیار تأثیرگذار است، چرا که تئاتری کوچکی مثل محمد هاشم‌زاده اگر تلاشی کرده تا از نقطه الف به ب برسد و پیشرفت کند، دلایش همین جشنواره‌ها بوده است. جشنواره ناخودآگاه یک کلاس آموزشی است. من هر بار می‌آیم با فکرها، رویدادها و اندیشه‌های متفاوت و تازه هر اثر آشنا می‌شوم. آزمون و خطای کارگردان‌های دیگر و تکنیک‌های جدید را می‌بینم و بیشتر می‌آموزم و اطلاعاتم را تکمیل می‌کنم. تحقیق می‌کنم و کتاب می‌خوانم تا خودم را به‌روز کنم.

جشنواره سکوی پرتاب و انرژی رویه جلو برای پیشرفت است.

و صاحب‌نظرانی با ۲۰ مقاله درخواست شرکت در این نشست را داشتند که درنهایت مقالات جمال گرمی (کارگردان تئاتر و رئیس بخش هنری تئاتر ملی الجزایر)، عزالدین عباسی (رئیس دانشگاه هنرهای زیبای تونس)، ریاض زمال (استاد دانشکده عالی موسیقی و تئاتر)، عبدالکریم عبود(رئیس دانشکده زیبای هنرهای بصره) و محمود کحیله(رئیس اداره آموزشی هنرهای نمایشی مصر) برای ارائه در این نشست پذیرفته شدند.

مهسا بایرام‌زاده، کارگردان نمایش «آخرین نامه» نیز تمرکززدایی را یک وجهه قالب در جشنواره عنوان کرد و گفت؛ حضور هنرمندان از سراسر ایران در جشنواره بین‌المللی تئاتر باعث تبادل فرهنگی و آشنایی آنها با فرهنگ و شیوه‌های اجرایی یک‌دیگر خواهد شد و قطعاً برگزاری جشنواره فجر در رشد و ارتقای کیفی آثار هنرمندان مؤثر خواهد بود.

نقدهای سازنده‌ای که باید به آنها توجه کرد

در کنار نقاط قوتی که کارگردانان با تمرکز بر چهل‌ویکمین دوره جشنواره به آن تاکید داشتند، برخی نظرها و نقدهایی نیز بر جشنواره وارد دانستند که بی‌شک می‌تواند برای متولیان این جشنواره مفید باشد. سیدمحمدهادی هاشم‌زاده، کارگردان نمایش اسب قاتلین، یکی از نقاط ضعف جشنواره را حمایت نکردن از آثار می‌دانست. او گفت؛ احتیاطی به نظر هیأت‌داوران برخی آثار برگزیده می‌شوند و برخی نمی‌شوند و تئاتر تمام می‌شود. ای کاش برای تئاتری که در تولیدش زمان و انرژی و هزینه شده، برنامه‌ریزی شود که در استان‌های دیگر هم به اجرا درآید تا مخاطبان بیشتری آثار را ببینند و از گروه‌ها حمایت شود. وی افزود؛ پیشنهاد می‌کنم مدیران فرهنگی همه استان‌ها را دعوت کنیم ببینند در جشنواره تا آثار استانی را ببینند و انتخاب و حمایت کنند. اگر استان‌ها با هم تعامل داشته باشند و آثاری را تبادل کنند باعث پیشرفت، رونق، درآمدزایی و همچنین آشنایی با فرهنگ‌ها، رسوم و آیین‌های شهرهای مختلف می‌شود و این خروجی جشنواره فجر شاید مهم‌تر از جوایز و تندیس‌هایش باشد.

محمد قاسمی، نویسنده و کارگردان نمایش «ماندک» جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر نیز داشتن نقشه راه را ضروری دانست و گفت؛ نتیجه برگزاری جشنواره تئاتر فجر اجرای عمومی آثار است. ما سال‌هاست که در شکل برگزاری این رویداد بزرگ هنری در حال تغییر و تحول هستیم. یک‌بار بخش‌هایی به آن اضافه می‌شود و بار دیگر بخش‌هایی از آن حذف می‌شود. هر سال مؤلفه‌های ذهنی هر یک از دبیرانی که زمام امور را به دست می‌گیرند روی اجرایی شدن جشنواره تأثیر می‌گذارد اما این تأثیر زمانی به وقوع می‌پیوندد که دبیر جشنواره برای چند دوره و چند سال بیایی با همین طرز تفکر جشنواره را برگزار کند. فقط در صورت تکرار رویه اجرایی است که ما به سمت حرفه‌ای شدن پیش می‌رویم. وی افزود؛ تغییرهای هر ساله در شکل و فرم جشنواره به روند برگزاری آسیب می‌زند درحالی‌که این رویداد بزرگ هنری باید به یک اسلوب مشخص برسد. فقط در این صورت است که هنرمندان در مواجهه با جشنواره می‌دانند باید با چه طرز فکر، شیوه و دیدگاه اجرایی روی صحنه بروند و وارد جشنواره شوند.

عکس نگار

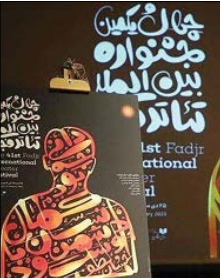
رویداد

«قطار ناقوره»

اردن به تئاتر فجر نرسید

اجرای نمایش «قطار ناقوره» اردن به دلیل صادر نشدن روادید برای گروه نمایشی لغو شد. دبیرخانه چهل و یکمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر درباره لغو اجرای نمایش قطار ناقوره از اردن که قرار بود امروز ۸ بهمن در سالن ناظرزاده کرمانی تماشاخانه ایران‌شهر به صحنه برود، توضیحاتی ارائه داد. در این توضیح آمده است؛ «علیرغم تلاش‌های مستمر ستاد برگزاری جشنواره متأسفانه تااین لحظه روادید سفر گروه نمایشی قطار ناقوره به ایران که قرار بود عصر امروز در تالار دکتر ناظرزاده تماشاخانه ایران‌شهر روی صحنه برود، صادر نشده است.

با این‌که تمامی امکانات و تجهیزات فنی لازم برای میزبانی از این گروه نمایشی فراهم شده بود اما به دلیل صادر نشدن روادید برای سفر این گروه به ایران، اجرای قطار ناقوره لغو و نمایش «کمدی الهی» از تونس جایگزین آن شد. به این ترتیب نمایش کمدی الهی نوشته داتنه آلیگیری به کارگردانی حافظ خلیفه از تونس با مدت زمان ۶۰ دقیقه عصر امروز ۸ بهمن در تالار ناظرزاده تماشاخانه ایران‌شهر در دو نوبت ۱۷ و ۲۰ بهمیزبان مخاطبان خود خواهد بود.»

«شنل»

به ایران نمی‌آید

نمایش «شنل» از کشور روسیه که قرار بود با یک تک اجرا در جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر روی صحنه تالار اصلی تئاتر شهر اجرا شود، به دلیل تأخیر در اعلام موارد فنی و حجم بالای دکور مورد نیاز و همچنین تأخیر در اعلام و ارسال موارد موردنظر برای این اجرا به ستاد جشنواره تئاتر فجر چهل و یکم از طرف گروه و عدم امکان فراهم‌سازی این موارد لازم برای ساخت دکور موردنظر در زمان باقیمانده تا پایان جشنواره لغو شد. اجرای نمایش شنل که بر اساس جدول اجراها باید روز سه‌شنبه یازدهم بهمن در تالار اصلی مجموعه تئاتر شهر روی صحنه می‌رفت با توافق گروه اجرایی و دبیرخانه جشنواره به زمان مناسبی موکول شد.

نقد

نقدی بر نمایش «ج مثل جنگ»

یک روایت باورپذیر

رضا آشفته گروه فرهنگ و هنر

مادری که در پشت جبهه حامی رزمندگان است و قبل و بعد از شهادت آن پسر را روایت می‌کند.

مسعود کردی تئاتر را می‌شناسد و بر انواع آن آگاه است اما در نمایش «ج مثل جنگ» سهل‌انگاری کرده و به دم دست‌ترین ایده‌های اجرایی برای به نتیجه رساندن اجرائیش بسنده کرده‌است. او جوانی است که می‌خواهد تئاتر کار کند و جویای نام است اما به ظاهر در مخالفت با آن در آغاز نمایش و در زمان تمرین دادن به بچه‌های گروهش تلاش می‌کند از برج‌سب خوردن گریز داشته‌باشند چنانچه مردان جنگ نیز با فروتنی بر آن بودند که پشت به دنیا رو و به عقب‌ا حرکت کنند و پیامد چنین نگاه و سیر و سلوکی جز فنا یی... نبود. به هر تقدیر کردی می‌خواهد به «درون جنگ برود و یکی از آدم‌های آن را گلچین کند و به سبک و سیاق تئاتر مسندند درباره‌اش کاری را به صحنه بیاورد. او در اقتباس از خاطرات مادر آن شهید، به صدای آن مادر استناد می‌کند و یا پلی‌بک آن صدا در صحنه، لحظات نمایشی را بدون کلام و در ترکیب‌های تصویری و صحنه‌ای نمایان می‌کند. شاید این راحت‌ترین راه وصول به نتیجه باشد اما می‌شد به همان صدای مادر به عنوان یک روایت اتکا کرد و دقیقاً همان گفته‌ها را نمایشی نکرد بلکه با ارائه تصاویر انتزاعی و آبستره با ایجاد یک فضای ذهنی به آن بار و اعتبار نمایشی بخشید؛ یعنی صدای مادر باشد و بازیگران در مقام اجراگه به دنبال تصاویری بکرو در عین حال باورپذیر از آن ذهنیت صحنه را لبریز از تصاویر تکان دهنده کند. البته موسیقی‌های مذهبی و حماسی نیز مکمل این لحظات می‌بودند که در اجرای فعلی از آن در جاهایی استفاده شده و افزون بر آن، افکت‌های مربوط به آن روایت نیز ضمیمه این لحظات نمایشی شده‌است.

بنابراین ایده‌ای که در پس ذهن مسعود کردی است می‌تواند نخستین ایده اجرایی باشد اما ایده‌های خلاق و تجربی در اعماق ذهن به سر می‌برند و نه با ذوق زدگی و شتاب، بلکه با سرسختی و سرمستی در اختیار هنرمند نوجو قرار می‌گیرند و شوربختانه کردی به آن چشم‌انداز نگاهی نینداخته و همچنان که دیباچه نمایشش هول‌هولکی است و نمی‌تواند سازگار باشد با آن وقار و ابهت بیان در خاطرات آن شیرزن که با دست خود و با امید و آرزوی شهادت، فرزندش را راهی جبهه‌های جنگ می‌کند. در این بین آنچه به مدد او و فرزندش آمده احوالات درونی و توسل به پیامبر(ص)، امام(رضاع) و امام(حسین(ع) است که در روزهای بیماری به داد‌شان رسیده‌اند و این‌گونه فضای آن روایت برای پیوستن فرزند به بزرگان به یک واقعیت باورپذیر منجر می‌شود.

درکل «ج مثل جنگ» تلاش یک گروه جوان است که می‌خواهند تئاتر کار کنند و چون ابتدای راه‌اند به تجربه و آزمون و خطا می‌پردازند و این تجربه نیز برای آنان می‌تواند با دقت عمل تبدیل به سکوی پرشی شود که در آینده نیز شاهد پر و بال گرفتن آنان با اندیشه‌های شگفت و ایده‌های خلاق‌تر باشیم.

قاب

داستان پایمردی

یک زن گیلانی

نمایش «هیبت» کاری از عبدا...

بهادری از نلگورد اثر برگزیده نخستین کنگره بین‌المللی شهید میرزا کوچک جنگلی بود که امروز برای دومین بار درپهنه رودکی اجراشد.

داستان این نمایش خیابانی درباره پایمردی و شجاعت زنی به نام هیبت است که سلاح به دست گرفت و به جنگ زد و تا دستگیری و زندان پیش رفت.

علاقه‌مندان به این نمایش می‌توانند آخرین اجرای آن را در جشنواره روز دوشنبه ساعت ۱۵:۰۵ دقیقه درپهنه رودکی ببینند.